

MEHMET EROĞLU • Yüz: 1981

Everest Yayınları, 2000 (2 baskı)
agorakitaplığı, 2005-2009 (2 baskı)

İletişim Yayınları 2112 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 336
ISBN-13: 978-975-05-1708-2
© 2015 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2015, İstanbul

EDITÖR Levent Cantek

KAPAK Suat Aysu

KAPAK İLLÜSTRASYONU Ethem Onur Bilgiç

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Ayla Karadağ

BASKI ve *CLT* Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

MEHMET EROĞLU

Yüz: 1981

MEHMET EROĞLU 1948'de İzmir'de doğdu. 1971 yılında ODTÜ'den mezun oldu. Aynı dönemde, 12 Mart Darbesi ardından kurulan Sıkıyönetim Mahkemesi'nce sekiz yıl hapse mahkûm edildi. 1974 yılındaki genel afftan sonra yazmaya başladı. İlk romanı *İssizliğin Ortası*, 1979 Milliyet Roman Ödülü'nü kazanmasına karşın 12 Eylül sıkıyönetim döneminde solcu ve antimilitarist unsurlar taşıdığı gerekçesiyle yayımlanamadı. Romanları ancak 1984 yılından itibaren basılabildi. Milliyet Roman Ödülü'nün ardından Madaralı Roman Ödülü ve Orhan Kemal Roman Armağanı'nı da kazanan *İssizliğin Ortası* ve *Geç Kalmış Ölü'yü* sırasıyla, *Yarım Kalan Yürüyüş* (1986), *Adım Unutan Adam* (1989), *Yürek Sürgünü* (1994) adlı romanlar izledi. Mehmet Eroğlu 1994-2000 yılları arasında senaryo yazımı ve müzik çalışmaları nedeniyle romana ara verdi. Bu dönemin ardından *Yüz: 1981* (2000), *Zamanın Manzarası* (2002), *Kusma Kulübü* (2004), *Düş Kırgınları* (2005), *Belleğin Kış Uykusunu* (2006) yayımlandı. Fay Kırığı Üçlemesi'nin ilk kitabı *Mehmet* 2009, ikinci kitap *Emine*'yse 2011 yılında yayımlandı. Eroğlu'nun ayrıca öğrencileri tarafından kitaplarından seçilmiş *Edebi Aforizmalar* adlı bir kitabı daha vardır. Fay Kırığı Üçlemesi'nin son kitabı olan *Rojin*, 2013 yılında İletişim Yayınları tarafından yayımlanmıştır.

Mehmet Eroğlu'nun senaryo çalışmaları, televizyon için yazdığı dizilerin (*Sızı, İssizliğin Ortası, Tutku*) yanı sıra, 1996 yılında İstanbul Film Festivali'nde En İyi Türk Filmi ve FIPRESCI (Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Federasyonu) ödülleri kazanan *80. Adım* ve 1997 Antalya Altın Portakal Jüri Özel Ödülü ile 1997 Adana Altın Koza En İyi 3. Film Ödülü'nü kazanan *Solgun Bir Sarı Gül* gibi, sinema filmi senaryolarını da içermektedir.

"Büyük şeyler sevgisiz yapılamaz."
– PIERRE SCHOENDOERFFER, *Yukarıda*

Giriş
(Ben/Siz)
(Ağustos 1997 - Pazar)

Tekrarlıyorum: Suçsuzum; tıpkı sizler gibi.
Suçluysam bile, unutmayın,
en çok sizinki kadardır bu.

Hiçbir hayatın başrolünü oynamaya kalkışmadım; kendiminkinin bile. Bu durum beni ne utandırıyor, ne de görevini savsaklayanlara özgü o üstü örtülü suçluluk duygusuyla yüklüyüm. Derler ki, geçmişe sığmayan, anılaştıramadığımız inatçı hayatlar kendini yazdırır; ötekiler, yani kâğıda dökülmeyenler, yaşamakla tükenirler, çünkü kalıcı özleri yoktur. Yazılan ve tüketilen; böyle bölerek bakarsanız, hayatım bu iki tanımın arasında –tüketilene yakın– öylece duruyor. Kısaca ne iyi, ne de kötü; sizinkine benzer, olağan bir hayat demek bu.

Her şeyi uzun uzun –yani, açık açık– anlatmak niyetinde değilim. Çünkü suç işlemeyen edindiğim ve üstüme inatçı bir koku gibi sinen, giderek de günahkârlığa dönüşen bu garip suçluluk duygusunu doğrulayacak ya da bu duyguya kaynaklık edebilecek ayrıntıları nasılsa sansür edeceğim. Aslında böylesi denetimli bir tavrın, aktardıklarımı telaşlı bir savunma çabasına dönüştüreceğinin farkındayım. Tanrı bunu fazla ileriye götürmekten korusun beni; kendini ele vermeyen, ketum bir yazar-

dan daha sıkıcı ne olabilir? Belki önyargılı okuyucular. Ama te-
laşlanmayın, sizi bu sıkıntılardan olabildiğince uzak tutmaya
çalışacağım.

Ancak tedbirli tavrımın sizi yanıltmasını istemem. Bu öykü-
den hangi sonucu çıkaracak olursanız olun, ben suçlu değilim.
Etrafıma kazılan sığ mezarlara, baharda boy atacak tohumlar
gibi rastgele serpiştirilen cesetlerle ilgili hiçbir sorumluluk taşı-
mıyorum. Eğer dürüst, cömert bir okuyucu olmak istiyorsanız,
yazdıklarımı okurken arada olayların akışından uzaklaşıp, geri-
ye çekilin ve kendinize şu iki soruyu sorun: “Ne yapabildim?”
“Onun yerinde olsaydım, ben nasıl davranırdım?”

Yazacaklarım sadece benimle ilgili değil. Öyle olsaydı, anla-
tacaklarım hayatımın kronolojik –ve sıkıcı– bir öyküsü olur-
du. Evet, yazacaklarımın odağında ben varım ve siz, saklama-
ya çalışsam da bunu çok geçmeden fark edeceksiniz, ama ken-
dimden söz ederken aslında sizi de anlatıyor olacağım. Başka
bir deyişle, bu öykü benimle olduğu kadar sizinle, bizimle, ya-
ni hepimizle ilgili. Bu gerçeği hep aklınızda tutun, unutmayın.

Şimdi söyleyin, bir insan, sırf hayatı boyunca hiçbir güç-
lü duygunun onu bir sel gibi önüne katıp sürüklememesin-
den dolayı suçlanabilir mi? Yelken açmadığım, bir denizci gi-
bi durmadan rüzgâr kovalamak yerine sağlam demirlerle hare-
ketsiz kalacağım gölleri yeğlediğim ya da bu durgun göllere ka-
rışan ırmakların yarattığı yönsüz akıntılara kapılmadığım için
suçlu muyum sizce? Böylesi durağan, tedirgin bir tavrın tutku-
dan uzak durmak anlamına geldiğini biliyorum. Evet, her tür-
lüsünden kararlılıkla kaçınarak, tutkuyla arama belirsiz, sis-
li bir uzaklık koydum, bunu kabullenebilirim. Israr ederseniz,
bu düşsel uzaklığın giderek beni benden –isteyen benliğimden
de diyebilir– uzaklaştırdığını da itiraf ederim. Ama siz de bu iç-
sel yabancılaşmanın, kişiye mutluluk denen o sınırsız süküneti
bağışladığımı kabul etmelisiniz. Sükünet istediğim için suç-
lu muyum sizce?

Meraklandınız; şöyle mırıldandığınızı duyar gibiyim: Ne bi-
çim bir adam bu; evet, bu soruyu soruyor olmalısınız. Belki kı-
sık bir sesle, belki de fısıltıyla. Kendinizi kısıtlamayın, bağırsa-

nız bile nasılsa sizi duyamam, ama obur, arsız merakınızı doyurmalıyım; bunun farkındayım: Aşk, bağıllık, tutku, nefret gibi kavramlar –acemi bir terzinin elinden çıkmış elbiseler gibi– hep eğreti durdu üstümde. Belki hayatla aramda yazmaya değercek güçlü bağlar oluşmamasının nedeni de budur. Hatta hayatımın özünün, varlığımın derinliklerinde değil de, kişiliğimin dış kabuğunda yer aldığını söyleyenler bile oldu. Acı çekmenin bize her şeyi, en çok da kendimizi duyumsayıp kavrayabilme yeteneğini verdiğini bildiğim halde –çoğunuzun yapacağı gibi– acıdan da tıpkı tutkudan olduğu gibi uzak durdum, karşılaştığımda hep uzaklaştım ve “*yıkım ve kargaşadan doğan acıyı sevmeyi*” Dostoyevski gibi yaratıcılara bıraktım. Üstelik kendimi hiç acıyla ölçülecek kadar çok merak etmedim; aşınmış merakım, aynadaki görüntümün ötesine geçmedi; görünenle sınırlı kaldı. Yine de anlatacağım bu öykünün, en çok yüzümle ilgili olduğunu söylemeliyim. Ama daha oraya gelmedik. Önce sizi yönlendirmeye çalıştığımı gizlemeden kendimi tanıtmayı sürdürmeliyim. Ancak belirsiz çizgilerle biçimlendirilen, soluk renklerle boyanacak bir portre olacak bu. İtiraz etmeye kalkışmayın, şimdilik size verdiğim kadarıyla yetinmek zorundasınız.

Hemen söyleyeyim, pek cesur biri sayılmam. Bazılarınızinki gibi öyle soylu, göze çarpan erdemlerim de yok. Mecbur kalırsam kurtarmaya çalışıp çalışmayacağıma hâlâ karar veremediğim bir onurum var, onunla yetiniyorum. Bu arada artık otuzlu yaşlarla vedalaştığımı da belirtmeliyim. Tabii kırkına merdiven dayamış bir erkeği kadınların terazisiyle tartmadan değerlendirmenin, çizdiğiniz resmi, belirsizlik bir yana, yarım bırakmaktan farksız olacağımı biliyorum. Aslında kadınlarla aram hep iyi olmuştur. Ama bazıları, hayır hayır, bazıları dememeliyim, sadece Işık'ın benim kadınlara aşık olmaktan kaçındığını, onlarla ilişki kurmakla yetindiğini söyleyerek, beni inançla suçladığını aktarmalıyım size. Oysa ben ilişkiyi aşka yeğlediğimi zaten hiç reddetmedim ki. Reddetmediğim bir şey için de suçluluk duymamam anlaşılır bir davranıştır, sanırım. Hem eğer aşk, söylenildiği gibi yorucu bir araştırma, uzun bir keşif

gezisi ya da Tahir Bey'in dediği gibi, "kişinin kendi yıkımından haz duyması" ise, ilişkiyi seçmek, kişiyi bu yorucu araştırmaların, bitmeyen yolculukların zahmetinden kurtarmaz mı? Yani ilişki, birini anlamak, onu bütünüyle kavramak zorunluluğunu ortadan kaldırdığından, doğal olarak aşk gibi yorucu olmayacaktır. Böyle mantıklı bir seçim nedeniyle kimse suçlamaya kalkışmasın beni; olsa olsa ruhsal tembelliğimden söz edebilirsiniz. Aşkım, yürekte, beyinde büyüdüğünü söyleyen çokbilmişler, aslında yüreğın de, beynin de görölmediğini, elle tutulamadığıını nedense hep unuturlar. Aşk biraz da Tanrı gibi değil midir? Yoktur ve görölmez, ama inanırız. Oysa ilişki sadece göröllebilen, dokunulabilen bedene yönelir. Ruh belirsizken, beden her zaman kesinliktir, çünkü bedenin derinliği olsa da, gizi yoktur, sizi aldatmaz.

İşte aşk yerine ilişkiyi, ruh yerine bedeni seçmemin nedeni. Yorulmadan keşfedebileceğimin, elle tutulur olanın peşine düştüğüm için suçlanıyor olmam, eğer saçmalık değilse, nedir? Siz benim yerimde olsaydınız ne yapardınız?

Kişiliğim –gençken bile– öyle inançlı bağnazlıklarla, derin yıkımların arasında gidip gelmedi. Çocukluğım pek mutlu değildi, ama mutsuz olduğumu söylemek de ilk önce beni korumak için güzelliğini feda etmiş anneme haksızlık olur. Ben hayatım boyunca duvarlara yakın, duvarlara dokunarak yürümeyi seçtim. Bazılarınının yaptığı gibi, uçurumlardan aşağıya bir taş gibi düşmedim; yavaş yavaş, tutuna tutuna ve dikkatle indim. Duvarlar hep güven, uçurumlar ise hep korku verdi bana. Farkındayım, kişiliğimin hiç hayal gücü içermediğini söyleyerek beni küçümsemeye hazırlanıyorsunuz. Ama inanın, bu sadece kolaya kaçmak olur. Söyley misiniz, bir insan kendisinden önce keşfedilmiş ve kabul edilmiş gerçekleri sorgulamaya kalkışmıyorsa, suçlu mudur? Eğer genel kabul gören kavramlar insanın hayal gücünü aşındırıyorsa, benden bunun sorumluluğunu ve varsa suçunu yüklenmemi beklemeyin. Kuşkucu biri değilim, hiç olmadım. O kadar ki, Tanrı'nın varlığını bile sorgulamadım; oysa her insan –en dindarımız bile– en azından bir kez yapmıştır bunu, değil mi? Özetle, ben hayatımla yetindim,

hayatımı aşmaya hiç cüret etmedim. Sadece yaşıyor olmak, var olmak, çevremde akıp giden hayata katılmak bana yetti, beni yatıştırdı. Bunu en çok şimdi, suçsuzluğumu sizlere kanıtlamak durumunda kaldığım şu anda hissediyorum.

Suçsuzum, çünkü –yavaş yavaş fark ettiğinize eminim– sizin gibi birisiyim ben. Siz suçlu musunuz?

Şimdiye kadar anlattıklarına bakıp, sakın hayatımın yorgun ve cılız bir ırmağın suları gibi renksiz olduğunu düşünmeyin. Hayatımı on üçümden beri kadınlar renklendiriyor. Tanıdığım kadınlara birer renk verecek olsam nasıl bir seçim yapardım? Bir düşüneyim: Ziyet'e siyah, hayır, siyahtan daha siyah olan karayı, Duygu'ya hüznün sarı rengini ayırırdım. Sevda'ya su gibi berrak neşesi için maviyi, Nazan'a kesinlikle kırmızıyı. Ferda'ya ise tabii ki masumiyetin beyazı yakışırdı. Peki, ya Işık? Bu zor bir seçim olurdu, onu tek renkle tanımlamak, anlatmak mümkün değil; o, benliğinde coşkulu ve yıkıcı duyguların hepsini iç içe barındıran bir gökkuşağıydı çünkü. Yaşama sevin-ci edinmemiş, kasvetli ve bükülmeyen, hep düz kalmış, us dı-şı bir gökkuşağı.

Birazdan anlatacağım, sizin de başkalarının hayatına yönelik o karşı konulmaz –izinle biraz da seviyesiz diyeceğim– merakla okuyacağınız öykü, tanıdığım kadınların öyküsü bir anlamda. Hayır, belki tam olarak bu da değil; merak ve sinsî bir mutlulukla okuyacağınız öykü, aslında görünmeyen, kendinden bile saklanan bir yüzün öyküsü. Ancak bu öykü, inanın sizin öykülerinizi de anlatıyor olacak ve çok geçmeden öykülerimizin birbirinden pek farklı olmadığını, iç içe geçtiğini kavrayacaksınız. Çünkü insanın kendi hayat öyküsü olarak farkına vardığı, aslında biraz da başkalarının öyküleriymiş. Ben bunu öykümü yaşayarak öğrendim.

Ağustos 1997, Pazar, saat sabaha karşı 03.00. Anlatmaya başlıyorum. Öykü, öyküm demeliyim, ya da öykülerimiz, geçen Ekim'de, renklere kırmızıyla, yani Nazan'la açılıyor. Aslında her şey Ekim'de değil, bir ay kadar önce, o iri gözlü kızla karşılaşmamla başlamıştı: Eylül, Halam'ın ölmeye karar verdiği hüznünlü göç ayı. Evet, öykünün, isterseniz serüvenin de diyebilir-

siniz, gerçek başı o kız; ama giriş için o gizemli kız yerine Nazan'ı seçmemin ardında, onunla başlamanın kolaylığının yanı sıra, öyküyü daha anlaşılır kılma kaygım var. Nazan tanıdığım kadınların belki en göz alıcısıydı, ama en düzüdü de. (Düz'ü, basitlik anlamında kullanmadığının bilinmesini isterim. Hatta Nazan'ın *sui generis** bir kadın olduğunu da eklemeliyim.) Bunun yanı sıra, benimle ilgili gerçek ipuçlarını ancak Nazan'ın aracılığıyla dürüstçe verebileceğimi düşünüyorum. Değerimin denklüğünü en iyi bulduğu kadın, o değil miydi?

Başlıyorum, ancak yine tekrarlıyorum, belki bir daha bu fırsatı bulamam: Suçsuzum, tıpkı sizler gibi. Suçluysam bile, unutmayın, en çok sizinki kadardır bu.

(*) Benzersiz, kendine özgü.

BİRİNCİ KİTAP

"Vicdanımı bu yılın modasına göre kestirmeyeceğim."

- LILLIAN HELLMAN

I
(Nazan)
(Ekim 96 - Salı)

Nazan'ın açık, çalkantılı bir denizi andıran varlığından, sakin bir limanı çağrıştıran yalnızlığıma dönüyorum. Ana rahmi gibi kavrayıcı bir sükûneti umarak. Sanıldığı kadar uzun bir yolculuk değil bu, yine de fırtınadan kurtulmuş biri kadar bitkinim: Uykusuz, yorgun, ama mutlu. Ölümünden kurtulduğunun bilincine yeni yeni varan, o şanslı son kazazedenin Tanrı borcuyla ağırlaşmış mutluluğu benimki. Arada –Nazan'ın sözlerini hatırladıkça– midem bulanmıyor değil; mutluluğumu gölgeleyen, karın boşluğumda serseri mayın gibi rastgele dolaşan işte bu minnet duygusu.

“Tanrı aşkına! Asla hüzünlü bakışlar istemiyorum. Kesinlikle anladım.”

İki dakika önce, Nazan bu sözleri Ortaçağ asillerinin eldivenlerini hasımlarının suratına çarpması gibi üstüme fırlattığında, kapının önünde ayaktaydık. Bir an sanki Halam'dan, ya da dün birdenbire ortaya çıkan kediden söz edersem, Nazan'ın acıma duygusunu uyukladığı yerden çıkarabilirim sandım, ama konuşmadım. Dilsizleşince, tanrıçanın huzurundaki bir ölümlü gibi yazgıma boyun eğerek, kımıldamadan sessizce bekledim. Bütün yaptığım buydu: Elinden gelen her şeyi yapmış olanlara, ya da aklını yitmişlere özgü saf bir budalalığa sığınarak bekle-

mek. Eğer ayakta değil de, oturuyor olsaydı, gerginliği daha kolay ggsleyecektim. Ama Nazan, fkesi gibi ayaktaydı ve çevreye kararlı kişilerin yaydığı türden, küçümseyen, eziyet eden, inatçı bir sessizlik yayıyordu. Görünüşü değil, aklından geçirdikleri rktcyd; birkaç saat önce yatakta vücudunu taçlandıran ilahi güzelliği, ayağa kalktığında değişmiş, bir bukalemun gibi öfkesine uyarak, karşısındakine boyun eğdirmeye alışık kişiliğinin eline verilen keskin bir kılıca dönüşmüştü.

Korkumun, korkumu büyüten sessizliğin –ve birdenbire duymaya başladığım anlamsız saygının kaynağı da– sanırım başımın üstündeki bu görünmez ama var olduğunu bildiğim kılıtı. Kılıcı hissediyor ve kımlıdayamıyordum.

Neyse ki Nazan, geleceği biimlendirebilecek, o utanç anını geçmişe –lme– dönüştürebilecek silahını kullanmadı. Bağışlayıcıydı. Başımı gvdemden ayırmayacağımı fark edince biraz rahatladım; sırtıma dokununca da batmakta olan bir gemiyi terk eder gibi telaşla dışarıya attım kendimi.

şimdi koruluğun içindeki, aralarında Nazan'ın oturduğu vilanın da bulunduğu bir grup evi caddeye bağlayan tek yönlü sokaktayım. Aslında iki yanı ağaçlarla sınırlanmış bu yola sokak denemez; vurgulanmış bir sekinlikten, sıradanlığa doğru uzanan bir iz daha çok. İşte o altı izilmış izin üstündeyim; mutluyum, ama midem, çalkantılı deniz yolculuklarındaki gibi usul usul bulanıyor. Cansız Ekim güneşi, çevreyi bir sis gibi saran sessizliği ısıtmıyor, bir fareye yakışabilecek telaşımı önce utanca, sonra da şaşkınlığa çevirmekle meşgul. Evet, şaşkınlık; mutluluğun ve bulantının üstüne çıkan, durumumu tanımlamaya en uygun, en yakın sözcük bu. Tekrarlıyorum: Aylardan Ekim, henüz sabah ve gölgelerle kaplı parke yolun ortasında, midemdeki fırtınalı bir denizden geriye kalan inatçı bir bulantıyla şaşırıyorum; ancak bulantı mutluluğumu azaltacağına, arttırıyor.

Boy attığı yere dnebilsem, yani geri geri yürüyerek fişkirdiği kaynağa ulaşabilsem, şaşkınlığımın nedeninin, dört uzun yıldan sonra ilişkimizi bitirmeyi aklımdan geçirdiğim ilk günde Nazan'ın bunu hemen fark etmesi olduğunu kavrayacağım. Ama şaşkınlığımı bir türlü zemiyorum. Bulantı engel buna;

şaşkınlık, bulantı ve mutluluk kör bir düğüm olup katılıyor midemde.

Oysa gece, her zamanki gibi Nazan'ın en göze çarpan alışkanlığıyla başlamıştı: Sevişmeyle. Onunla sevişmeyi egzotik bir müzik eşliğinde yapılan kışkırtıcı bir dansa benzetebilirsiniz aslında: Temposu ve notaları bildik, teması tanıdık –ancak kreşendosu asla kestirilemeyen–, yine de her seferinde yeniden dinleme isteği duyduğunuz iç gıcıklayıcı bir melodi ve koreografisi tekrarlı tekrarlı ezberlenmiş, uyumlu bir salınım.

Dün Pazartesi'ydi –Halam'ı unutmuştum–; hem müzik, hem de bahçedeki ağaçların arasından Boğaz'ı gören geniş pencerenin önündeki deri koltukta, Nazan'ın kasıklarına sunduğu kalçalarının arkasındaki –cennetle cehennem arasına gerilmiş salınacağı andıran– salınım aynıydı. Ama Nazan, müzik, sevişme, sevişirken kullandığımız sözcükler, kokumuz her zamanki gibiyken, tıpkı sahibinin öleceğini önceden hisseden bir köpek gibi, beynimin derinliklerinde daha sözcüklere dönüşmemiş, henüz kendime bile itiraf etmediğim o güdük, köksüz ayrılma isteğini sezivermişti.

Salınım sona erdikten sonra, hâlâ hazla titreyen kalçalarını indirip geriye döndüğünde belki bu yüzden sesi değişmişti Nazan'ın. Ne kabahat yapmak üzere olan çocuğunu azarlayan anneninkine, ne de suç işlemenin eşliğindeki dostunu uyaran bir arkadaşınkine benziyordu bu ses. Böyle zamanlarda sözcüklerinin ilk hecesine bir zil iliştiren o tınlı vurgu koyulmuş, kaybolup gitmişti.

Korudan caddeye çıkıyorum. Aşağıda Boğaz ve Köprü, alelecele çizilmiş bir kroki gibi birbiriyle buluşmayan kırık çizgilerden oluşmuş. Denize bakmamalıyım, çünkü deniz Nazan'ı hatırlatıyor ve bulantımı artırıyor. Yapacağım şey, deniz yerine yola bakıp bir taksi bulmak. Bugün günlerden ne? Dün Pazartesi'ydi. Öyleyse Salı. Taksi bulmam zor olacak. Yola bakıyorum, Ortaköy'e doğru kıvrılarak inen caddede hiç araç yok. Bedenimde Nazan'ın gece boyunca dili ve tırnaklarıyla zevkin izini sürdüğü şeritler, bıçakla dilimlenmiş gibi ince ince sızlıyor. Acaba yağmur mu yağacak?

Birkaç adım atıyorum; kulaklarımda yine Nazan'ın inatçı, peşimi bırakmayan o sözleri:

“Tanrı aşkına! Asla hüzünlü bakışlar istemiyorum. Kesinlikle anladım.”

“Asla” ve “kesinlikle”, gibi çok az sözcük Nazan'ı kısaca özetleyebilir, onu iki uçtan kavrayarak sınırlayabilir. Birlikte geçirdiğimiz dört yıl bana Nazan'ın bir şeyi ya “kesinlikle” yaptığını, ya da “asla” ve “kesinlikle” yapmadığını öğretti. Uçlarda gezinmeden uçlardaymış gibi görünmek: Biraz sahtekârlık koksa da tarzı buydu. Bir aşırılıktan ötekine, kilometrelerce uzaktaki suyu hisseden fil gibi çılgınca koşar, yorulduğunda “asla” yavaşlamaz, nereye varmışsa “kesinlikle” oraya yığılır kalırdı. Yani biz seyredenler öyle sanırdık. Tanıştığımızda “asla” ve “kesinlikle”, bir parantezin iki duvarı gibi onu içine hapsedmişti, Nazan da bu kulvarda bir uçtan ötekine gidip geliyordu. Çekiciliğini yorucu kılan da sanırım bu hareketli ruh haliydi. Onu izlemek için her zaman zinde olmalıydık.

Bu ayın sonunda karşılaşmamızın üstünden tam kırk sekiz ay geçmiş olacak. Aslında onunla tanışmamı kelimenin tam anlamıyla bir rastlantıya borçluyum. Eğer kırk yedi ay, bilmem kaç gün önce, o akşamüstü, o oteldeki müzayede salonunun kapısında Nejat'a rastlamasaydım, Nazan'la asla tanışmayacaktım. Oraya o sıralarda küçük işler yaptığım bir broker ile bir iki kadeh içmek için gelmiştim. Adam bana yeni kâğıtlar önerecek, sonra da bu kâğıtlarla oynamaya karar veren gruba katılmam konusunu görüşecektik. Biraz para, kısa dönem ve yüksek kâr; bu tür kestirme yollara inanıyor ve bayılıyordum o sıralar. Ama o gün tedirgindim. Sorun, olası riskler değil, adamdı; ona güvenip güvenmemek konusunda kararsızdım. Tam o sırada çekeceği belgeselle ilgili olarak biriyle buluşmak için otele gelen Nejat'la karşılaşınca, galiba biraz da bu korkuya kulak vererek kararımı değiştirdim. Nejat, paramı yeni zenginler gibi arsız bir iştahla ikiye, üçe katlamak yerine, gerçek bir burjuva gibi sabırlı, uzun vadeli yatırımlara yöneltme konusunda kısa sürede ikna etti beni. (Aslında ikna etmekten çok, kısa sürede planladığım kadar çok para kazanmanın ahlâk dışı, utanç

verici yönlerini öne çıkardı. Böyle hatırlıyorum.) Ben de edindiğim bu utançla bara gitmek yerine, yeni bir hayata adım atar gibi müzayede salonuna girdim ve aslında en uzun süreli yatırımımı yapmak üzere olduğumu bilmeden, boş olan tek koltuğa, bir kadının yanına oturdum. Kadın Nazan'dı.

İşte böyle bir rastlantı karşılaştırdı bizi. Yanımda oturan kadının güzelliği hem derin hem de çarpıcıydı. Dikkat çekici bir tarzı vardı: Küstah, tahakküm etmeye alışkın tavırları müzayede salonunda bile belirgin, elle tutulur bir biçimde algılanabiliyordu. Satışı izleyen kokteylde tepemizde salınan sıkıcılığı paramparça edişini hayranlık ve zevkle izledim. Kuyruklu yıldız benzeyordu; merkezde yer alan kişiliği değil, peşi sıra sürüklediği ve bir yelpaze gibi kullandığı aurası göz alıcıydı. (Onu etkilemek için beğendiği, ama almaktan vazgeçtiği bir tabloyu satın alarak işe başladım. Para harcayan erkekleri seven kadınlara benzeyordu.)

Aslında ilerleyen haftalarda, Nazan'ı izleyen bu parıltılı bulttan daha baş döndürücü olanın, henüz kendisinin bile sınır koyamadığı bağımsızlık duygusu olduğunu anlayacaktım. O, ondan önce tanıdığım kadınları gerçekliklerinden koparıp silmiş, onları soluk birer hayale dönüştürmüştü. Oysa Nazan'ın kendisi de bir hayaldi; çünkü o hayal edebileceğim bir kadına en yakın canlıydı.

Gülüyorum, kokteyl salonunda değil, Ortaköy'deyim; günlerden Salı, sesim, hiçbir taksinin geçmediği cadde boyunca aşağıya yuvarlanıyor. Gülmemin nedeni, Nazan'a âşık olmaktan nasıl kararlılıkla kaçındığımı hatırlamış olmam. Elimi cebime atıyorum sigara içecekmişim gibi. Ama bu elime yönelik bir aldatmaca. Sigara içemem, çünkü bırakalı tam üç ay oldu. Bu kez caddenin üst tarafına bakıyorum; faydasız, ortalıkta hiç taksi yok. Koruyu çevreleyen ve evleri korumaktan çok içerideki seçkinliği zevksiz dış dünyadan ayırmak için yapılmışa benzeyen, zarif, alçak duvarın üstüne bir yağmacı gibi çöküyorum.

Evet, Nazan'a âşık olmaktan korktum ve özenle kaçındım bundan; açıkça, saklamadan. Korkuma kaynaklık eden iki önemli neden vardı: Önce onunla âşık bir ikili olarak oluşturu-

lacak “çift”lik, kişiliğimin bu benliğin içinde eriyip gitmesi demek olacaktı. (Üstelik bu yeni benliği, Nazan’ın beğenmediği kişilik özelliklerimi dışarıda bırakarak istediği biçimde oluşturacağını ancak aptallar fark etmezdi.) Sonra, korkuyordum; korkmakta da haklıydım: Nazan, elde edilmesinden çok korunması zor ve riskli bir hazineye benziyordu. Yani onun gibi değerli bir varlığı, kendi varlığımı tehlikeye atmadan korumam olanaksızdı.

Bu iki gerçeği kavrar kavramaz –beraberliğimizin başında– hemen kararımı verdim ve tedirginliklerle yüklü aşk fikrini çabucak terk ederek, güvenli, yorucu olmayan ilişki biçimine yöneldim. İlişkiler en fazla sabır gerektiriyordu ve sabır –Işık birkaç yıl önce söylediği için biliyordum– sahip olduğum ender iç zenginliklerinden birisiydi. (Hoş, Işık sabrımın bir erdemden çok, beni koruyan bir dış kabuk olduğuna inanırdı, ama ben bu sözlerini zaman içinde biraz eğip bükmüş ve bir iltifata dönüştürmüştüm.) Nazan’a gelince, birlikte olmaya başladığımız ilk haftalarda aşk ve ilişki arasında bir seçim yapması gerektiği aklına bile gelmemişti. O hem sabırsız, hem de kendinden emindi, iki yana yalpalayan dengesiz bir sandaldaki yolcu gibi korkan, tedirgin olan bendim. Nazan ikimiz adına yaptığım bu seçime itiraz etmedi yine de. Aslında birlikte verdiğimiz ilk önemli karardı bu yöneliş. Tabii aşktan yanaysanız, sapış da diyebilirsiniz bu seçime.

Güzellik, kontrol etmekte zorlandığı bir hükmetme içgüdü-sü, arsız ve doyumsuz bir cinsellik, sınırsız bir ufka yaslanmış denizleri andıran fırtınalı özgürlük duygusu. Nazan, onu tanıdığımda bu ayakların üzerinde yükseliyordu. Nazan’ın kişiliğinin kendini temellendirdiği tabanın, benim durduğum yere göre daha yukarıda olduğunu kavramam beni incitmedi; aksine, bu farkı ona ben özellikle hissettirdim. Hükmetme, cinsellik ve özgürlük... Bu tepe noktalarının arasında kalanlar ise Nazan’ın kişiliğinin az bilinen, gölgeli ve pek merak uyandırmayan yönleriydi: Yükselme ve para biriktirme hırsı, ölüm korkusundan kaynaklanan şaşkırtıcı, sahtekârlık kokan dindarlığı, hastalık hastası denebilecek aşırı bir evhamlılık, yalnızlıktan bir çocuk gibi ürkmesi, hep üşmesi ve sahıların uğursuz oldu-

ğuna inanması gibi... O güne kadar hiçbir erkeğin Nazan'ın kişiliğinin içerdiği bu gölgeli derinliklere sızmaya kalkışmadığını fark etmek çok kolaydı. Çünkü erkekler, doğal olarak görüneni, görünenin de en çarpıcı olanını, kısacası hep güzelliğini fethetmeye kalkışmışlardı. (Aslında bu yanlış ve boşuna bir yöneliştir; Nazan güzelliğinden öylesine emindi ki, kanıtlarını asla aramazdı; hele bir erkekte, hiç.)

Ben Nazan'ın kişiliğini de, güzelliğini de fethetmeye kalkışmadım. Çünkü bu, her fetih eylemi gibi şiddet gerektirecekti; şiddetten değil, sabırdan yana kullandım tercihim.

“Bana bu kadar uzun dayanabileceğini hiç düşünmemiştim, biliyor musun?”

Hâlâ alçak, süslü duvarın üstünde, arkamı korunun içindeki sessiz seçkinliğe dönmüş, öylece oturuyorum; etrafta taksi, elimde de sigara yok ve sanırım birazdan yağmur yağacak. Nazan bunları dün gece söylemedi, o sözlerin üstünden neredeyse üç buçuk yıl geçti. Gülüyorum, çünkü Nazan ona altı değil, daha kırk iki ay dayanabileceğimden habersizdi o gece. Yataktaydık; göğsü, biraz önce dik bir yokuşu koşarak tırmanmış gibi inip çıkıyor, kramp giren bacağı –sanki bir başkasına aitmiş gibi– ovuşturarak birkaç dakika önceki orgazmın kaslarına attığı düğümü sabırsız hareketlerle çözmeye çalışıyordu. Endişeli değildim, çünkü önce o zamanlar sigara içiyordum, parmaklarımın arasında bir tane vardı, sonra Nazan'ın art arda gelen sarımsı orgazmlarına –o buna renkli bir taşın suyun üstünde birkaç kez sekmesi diyordu– artık alıştığım için kalp krizi geçirmediğini biliyordum. Geriye yaslanmışım, her açıyla yeni bir şekil alan, kâh belirsizleşen, kâh derinleşen çıplaklığımı seyrediyordum hayranlıkla. Nazan'la sevişmek Tanrı'ya olan inancımı pekiştiriyordu o zamanlar. Ona her sarılışımda kadınları yarattığı, bana da onları anlayıp kavrayabilme yeteneği verdiği için yüreğim minnetle büyüdü. Nazan'dan başka hiçbir kadın, insan türünün iki ayrı cinsi arasındaki farkı bir yandan belirginleştirip kesinleştirirken, öte yandan bu iki cinsi bir benlikte eriterek, tek bir cins –insana– dönüştüremezdi. Cinsleri ayırıştırıp, tekrar birleştirilebilen ender kadınlardandı Nazan.

Nazan, ona dayanamayacağımı düşündüğünü söylediğinde, krampı bacağından bir çorap gibi çıkarmasını seyrediyor, sigara içiyordum, cevap vermedim. O da üstelememişti; zaten çoğu kez sabretmez, sorduğu soruya karşılık verilmesini beklemeden yenisine geçer, sonra eskisini unutturirdi. Çoğunlukla soruları cevap almak için değil de, hep uzun süren konuşmaları sırasında, kopan, izlenmesi zorlaşan düşüncelerini birbirine bağlamak ya da güzelliğinin üstüne odaklanan dikkatleri tekrar söylediklerine yöneltmek için kullanıyordu.

Onun gibi bir kadına nasıl dayanabilmişim?

Ortalıkta hem taksi, hem de sorumu cevaplayacak biri yok. Cevabı ben vermeliyim: Nazan en çok bir ırmağa benziyordu: Yatağını döverek delice bir hızla akan, coşkun bir duygu seli. Oysa ben durgun, koyu bir gölü andırırdım. O bir seyyah olmak için çırpınırken, ben yolcu olmayı yeğlemiştim her zaman. Nazan hem isyankâr hem de yıkıcıydı. Ben? Ben sadece fırsatları herkesten önce sezme yeteneğine sahiptim, o kadar. (Aslında Nazan, saydığım kişilik özelliklerini aldatici bir sisin ardına gizlemişti. Onu bu sisin içinde aradığımda, kendini içerikleriyle tanımladığı bu sıfatların, anlamları ya da kanıtlarıyla değil, sadece sözcük biçimleriyle karşılaşıyordum.)

Yine de dayandım ona. Ona, sel gibi akan ırmaklaşmış kişiliğine ve fırtınalı varlığına karşı koyabildim. Tıpkı daha önce Işık'a karşı koyduğum gibi: Işık'a dayanabildiysem, herkese dayanırım; böyle düşünüyordum o zamanlar.

Nazan'ın sorusunun üstünden bir iki hafta geçmişti ki, oldukça garip bir şey oldu. Bir gece, uzun bir telefon konuşmasının ardından, evimde, salondaki pencerenin önünde, dışarıda, çatıların üstünde birbirini kovalayan martılara bakarken birden Nazan'ın elinde tutsak olduğumu fark ettim. Önce şaşır-dım; ama yanılmıyordum, gerçekten bir tutsaktım.

Bu beni âşık olmak kadar korkutmadı; yine de biraz tedirgin oldum. Nazan'a gelince, o kendinden emindi, alışmayı, alışkanlığı önemsemiyordu. Bunun köleliğe açılan geniş bir kapı olduğunu anlaması için birkaç ay daha beklemesi gerekecekti. Tanışmamızın üzerinden tam bir yıl sonra oldukça garip bir du-

rumun içinde bulduk kendimizi: İkimiz de zafer kazanmadan, ama yenilgiye de uğramadan birbirimize tutsak olmuş ve birbirimizi tutsak almıştık.

“Sadakat mi? Bu, seçenekleri sınırlı olanlarda rastlanan bir erdemdir...” Böyle derdi Işık. Söyledikleri doğru olsa bile, beni Nazan’a bağlayan, kesinlikle seçeneklerimin azlığı değildi. O bana yetiyordu; kararlı sadakatimin nedeni buydu. Onu tanıdığımda oldukça iyi para kazanıyor sayılırdım. Nazan bana para harcamanın seçkin yollarını keşfetmemde hem eşlik, hem de kılavuzluk ediyordu. Kim onun gibi bir kılavuzdan vazgeçerdi?

Nazan’ın sadakatine gelince, onunki narsisistliğinden kaynaklanıyordu. Güzellüğünün yansıdığı matlıgım, onunla yarışmayan, tersine ona eşlik eden kişiliğim üzerinde çok az erkeğin başarabildiği bir üstünlük kurmamı sağlamıştı. Bir anlamda boyun eğerek, boyun eğdirmiştim ona. Sonraki üç yıl boyunca güçlü bir kılavuz ihtiyacı ve belirsiz bir narsisistliğin karışımından oluşan bu sadakat, tıpkı karşılık beklemeden sunulmuş bir armağan gibi, sözü pek edilmeden, ama varlığı bilinerek hep aramızda durdu.

Bir ara birbirimizi o kadar sık görüyorduk ki, Halam, Nazan’ın varlığından haberi olmadığı halde benim evleneceğimi, bir aile kuracağımı düşünmeye başladı. Ama Halam yanıyordu: O kadar yetenekli değildik, evlensek bile ne Nazan, ne de ben, bir evliliği bir aileye dönüştürebilirdik.

“Aslında harika bir âşık olduğumu itiraf etmeliyim. Senin kadar ustaca sevişene hiç rastlamadım.”

İlişkimizin başlamasından yıllar sonra –yani birkaç ay önce– böyle dediğinde Nazan’ın sesi yansız ancak meraklıydı; âşığı takdir eden sevgilininkine değil de, yandaki evde olup bitenleri öğrenmek isteyen komşunununkine benziyordu. Yine yaktaydık; zaten Nazan önemli her şeyi, sevişme sonrasında içtiğimiz sigaraların arasına sıkıştırır, öfkeli, umursamaz, meraklı, hatta şehvetli bile olsa, sesi her durumda hep bir dostu andırırdı. Belki yine öyleydi, ama sanki bu kez belirsiz, üstü örtülü bir şikâyetle yüklüydü.

“Ustahğının sırrı sabrın olabilir mi? Bazen gerektiğinden da-

ha usta, daha kusursuz olduğunu düşünmeden edemiyorum.” Sonra parmaklarını iki yandan, iki namlu gibi şakaklarına dayamıştı. “Neden arada biraz beceriksiz olmuyorsun bakayım? Biraz daha içten...”

Ustaca bir sevişme nedir? İlk yarısı kesin bir teslimiyet, öteki yarısı ise –sabırlı bir tutumla başlasa da– eninde sonunda ölçülü bir şiddetin kullanıldığı karşılıklı bir fetih eylemi. Bunu yıllarca önce, daha bir çocukken, Ziyet zorla öğretmişti bana. Sevişirken bunu akılda tutuyordum; çocukken öğrenilen asla unutulmaz.

(Tabii Ziyet’ten söz etmemiştim Nazan’a. Aslında Işık’tan da, Duygu’dan da, Sevda’dan da haberi yoktu. O kendini “hayatımın kadını” sanıyordu, ben de buna izin veriyordum. Yüzümle de ilgili bir şey söylememiştim ona. Durun, kendime haksızlık yapmamalıyım; Nazan biraz beceriksiz olabileceğimi ima ettiğinde, ben de yüzümden habersizdim.)

İlişkimizin –oldukça uzun– ilk safhası Nazan’ın bu sözleriyle sona erdi. O anı hatırlıyorum. Tehdit yüklü parmaklarını tutup ona gülümsedim. O da ima ettiğini kavradığımı bilerek bana gülümsedi. Uzattığı sigaradan, barış çubuğundan çeker gibi, oyalanarak uzun bir nefes aldım. Niyeti yakınmaksa, neden bu kadar –neredeyse dört yıl– beklediğini çözmeye çalışıyordum. Niyeti yakınmak değildi; ama bunu anlamam, her şey ortadayken, tıpkı iki gözün arasındaki kör noktayı görememek gibi, epeyce zaman aldı: Nazan, belki henüz kendisi de farkında değildi, ama benden –belki kendinden de– daha genç bir erkek istiyordu.

O gece eve döndüğümde, salonda, tam pencerenin önündeyken birden ilk kez bir kadın tarafından aldatılacağımı hissettim. O güne kadar varlığından habersiz olduğum bir uzvun ağrınması gibi yeni ve şaşırtıcı bir duyguydu bu. Değerini bildiğimiz bir armağanmışçasına yıllardır Nazan’la aramızda duran sadakat, umulmadık bir darbe alan bir vazodan gibi çatlamıştı. Çatlak henüz belirsizdi, fark edilmiyordu, ama bu hiçbir şeyi değiştirmeyecekti. Pencerenin ötesinde, alçalan çatıların ardındaki Boğaz’ı da göremiyordum ama, alacakaranlığa yukarıdan dü-

şen beyaz gölgeleri andıran martılar, iki yandaki çit gibi uzanan ışıklar, gemi düdüklere, seçemediğim bu deniz yolunun varlığını kanıtlamıyor muydu? Sabah ve güneş Boğaz'ı tekrar görünür kılacaktı; çatlağın belirginleşmesi de sadece zamana bağlıydı... İlişkimiz boyunca bizi bir şemsiye gibi koruyan sadakatın artık tek parça olmadığını, yakında ikiye ayrılıp ayaklarımızın dibine düşeceğini hissediyordum.

Oyalanmadan gidip yattım. Çok geçmeden de uyudum. Acı ve öfkeden çok, şaşkınlık vardı hayal kırıklığının içinde. Sonra? Sonra ilişkimiz giderek iki sevgiliden, iki dostun arkadaşlığına doğru yavaş, ancak kararlı bir değişim geçirdi. Nazan'la yine buluşuyorduk, ama yatakta asla –düşlediği gibi– beceriksiz olmaya kalkışmıyordum: Bu başkasının rolünü çalmak olurdu. Işık'ın küçümsediği, Nazan'ın ise erdem saydığı sabrım vardı, bekleyecektim. Öyle de yaptım; ünlü sabrımın içine çekilip beklemeye başladım. Önceleri sıkılmadım değil, çünkü beklemek, beklenen bir kadın olmadıkça, hep zaman kaybı gibi gelmişti bana. Daha sonraları, Nazan'la çevresindekileri pek meraklı görünmeden incelemek, bu arada “beceriksizliğe” aday isteklileri kestirmeye çalışmak, garip bir şekilde eğlenceli olmaya başladı. Kendime eziyet etmenin acısız bir yolunu bulmuştum; böylelikle acı çekmeden, beğendiğim kadının çevresinde bir süre yürümesini yitirmiş başıboş bir uydu gibi sürüklenip durdum. Kendimi Nazan'ın yerine koyuyor, beni aldatacağı genç adamı bir detektif önsezisiyle belirlemeye çalışıyordum. Haftalar boyunca hiçbir şey olmadı: Genç bir reklamcı, iki broker ve bir sanat galerisi sahibiyle ilgili kesin sonuca vardığımı düşünmeme karşın her seferinde yanıldığımı fark etmem uzun sürmedi. Komikti ama, aslında her yanılgı Nazan'la aramızdaki farklılığı biraz daha belirginleştiriyordu. Erkekler konusunda taban tabana zıt fikirlere sahiptik. Bence olayın yanılgı değil, eğlence kısmı ilginçti. Nazan'la her buluşmamız, hiç avcılık yapmadığım ve avcılıktan nefret ettiğim halde, istemeden katıldığım bir av partisindeki heyecanlı iz sürüşlere dönüşmüştü artık.

Neredeyse aldatılmayacağımı düşünmeye başlamıştım ki, Nazan'da ihanetin belirtileri art arda ortaya çıkmaya başladı.